

šolnik in publicist. Rojen 10. III. 1825 v zgornjem Tuhinju, umrl pa 14. IV. 1902 v Novem mestu. Na gimnaziji je poučeval latinščino, grščino, slovenščino in nemščino od leta 1855 do 1890, eno leto pa je bil tudi njen ravnatelj / 1870-71 /. Njegovo ime je dolga leta tesno povezano s celotnim novomeškim življenjem, posebno pa z utrjevanjem slovenskega narodnega duha med novomeškimi dijaki tistega časa. Da je iz novomeške gimnazije izšlo toliko narodnozavednih mož, ki so kasneje znali poprijeti za narodno delo, je v veliki meri njegova zasluga. Skupaj s p. B e r n a r d o m V o v k o m sta bila stebra narodnoprebudnega dela ne samo med dijaki, marveč tudi med drugimi prebivalci Novega mesta in okolice. Delo p. Ladislava je v marsičem pripomoglo k slovenizaciji novomeške gimnazije; v Novicah, Slov. glasniku, Dom in svetu ter Ljubljanskem zvonu in v raznih zbornikih je objavljajl svoje številne razprave, kritike in članke. Naj omenim nekaj del: Zur Charakteristik Hektors /1856/, Uvod v Sokratovo apologijo /1869/, Slovenski dom /1878/. spisal je prvo v slovenščini pisano Latinsko slovnico za slovensko mladež /1875/, ki je pripomogla, da se je slovenski jezik uveljavil v nižjih razredih gimnazije, potem Pravila za pisavo /1891/. Prevedel je Ksenofontove pomine na Sokrata /1862/, Ciceronove govore zoper Katilino /1872/. Napisal je tudi nekaj nabožnih knjig, npr.: Šmarnice 1900.

P. P a s k a l S k e r b i n c - znamenit pridigar in nabožni pisatelj, rojen 1. X. 1780 v Višnji gori, umrl 28. I. 1824 na Dunaju. Poučeval je sintakso in gramatiko od leta 1804 do 1807. Zaradi odločnega nasprotovanja janzenistom se je moral umakniti iz Ljubljane na Dunaj. Izdal je dne knjigi slovenskih pridig: Nedeljske pridige /1814/, Prasniške pridige /1814/ in več knjig nemških pridig.

P. S t a n i s l a v Š k r a b e c: znamenit jezikoslovec in nabožni pisatelj, rojen 7. januarja 1844 v Hrvači pri Ribnici, umrl 6. X. 1918 v Ljubljani. Na novomeški gimnaziji je poučeval od 15. I. 1868 do 30. VII. 1870 latinščino, grščino in slovenščino. Uveljavil se je takoj s svojo prvo razpravo, ki je izšla v novomeškem izveštju 6 glasu in naglasu na tega knjižnega jezika /1870/, nato je objavil razpravo v Jagodičevem Arhivu letnik XIV. Über einige schwierige Fragen der slowenischen Laut-und Formenlehre. Večino svojih temeljitih jezikovnih člankov pa je objavil na platnicah tretjeredniškega glasila Cvetje z vrtov sv. Frančiška. Sele danes, po skoraj sto letih, prihajajo njegovi nazori o jeziku do polne veljave.

P. B e r n a r d V o v k: matematik in fizik. Rojen 1. XI. 1824 v Ovsišah na Gorenjskem, umrl 8. marca 1911 v Brežicah. Na gimnaziji je poučeval od leta 1851 - 1852, potem pa še v letih 1855 do 1857 in od 1867 do 1884, ves čas matematiko in fiziko. Od 1857 - 1867 pa je bil njen ravnatelj. P. Bernard je eden prvih fakultetno izobraženih profesorjev novomeške gimnazije. Od leta 1852 do leta 1854 je študiral matematiko in fiziko na dunajski univerzi. Bil je zaveden Slovenec, pogumen branilec slovenskih narodnih koristi pa tudi dijakov, kadar so se nad njimi znašali zagrizeni velikonemški profesorji ali domači nemškutarji. Zaradi njegovega odločnega slovenstva bi Novo mesto kmalu izgubilo svojo gimnazijo, ker je v šolskem izveštju dal tiskati vsa krajevna

in krstna imena v slovenskem jeziku. Da bi gimnazijo rešil pred ukinitvijo, se je sam odrekel ravnateljski časti in postal naveden profesor. Za porast in utrditev slovenske narodne misli in zavesti med novomeškim dijaštvom ima ob patru Ladislavu Hrovatu trajne zasluge. Vzgojil je več rodov novomeških dijakov in marsikoga navdušil za matematiko in fiziko, med drugimi tudi kasnejšega univerzitetnega profesorja dr. I g n a c a K l e m e n č i č a. Bil je odličen pedagog in se je uveljavil tudi kot pisec razprave s področja matematike, ki jo je objavil v letnem poročilu pod naslovom Aritmetische Progressionen /1856/.

Mnogo dijakov, ki so obiskovali novomeško gimnazijo je stopilo k frančiškanom. Naj omenim samo štiri, na katere je še živ spomin: p. G v i d o R a n t, p. H u g o l i n S a t n e r, p. K r i z o s t o m S e k o v a n i č in p. J a n e z Ž u r g a.

IV. P r i p r a v e p r a z n o v a n j a 500 - l e t n i c e

1. Obnova cerkve

Pred vsakim večjim praznikom je vigilijska. Naš praznik pa je gotovo tudi velik. Njegova vigilijska se je pričela že lani z obnovitvijo cerkvene ladje, se nadaljevala letos in se končala v soboto 4. novembra z večerno sv. mašo in govorom.

P. gvardijan si je zastavil nalogo, da bo za 500 letnico prenovljena cerkev in samostansko pročelje. 21. junija lani so delavci "Novograda" začeli postavljati odre v cerkvi. To je trajalo okrog 10 dni. Delo obnavljanja je sprejela restavratorica A v g u š t i n a D o l i n š e k iz Maribora, ki se je takoj julija lotila težkega dela. Obnova je bila že zelo potrebna, saj so bile freske v zelo slabem stanju. Pod Koželjevo slikarijo so našli čudovite ornamente, ki so nastali kmalu po letu 1664, potem ko je bila cerkev po požaru obnovljena. Toda zaradi pomanjkanja časa in sredstev se to ni dalo obnoviti, zato se je v celoti obnovila Koželjeva ornamentika in freske.

Pri obnavljanju prezbiterja pa se je zataknilo. Prva freska na levi strani od glavnega oltarja navzdol, ki prikazuje Jezusovo vstajenje, je bila že obnovljena, ko je vmes poseglo spomeniško varstvo. Predlagalo je, da bi se dala stenam tipična gotska oblika: gola stena s kamenjem ali pa bi se pod freskami našle starejše slikarije. Po tem posegu je delo zastalo. Oder so odstranili in nastal je premor.

2. Duhovna obnova in misijon

V tem času, ko je zunanje delo stalo, se je vsa župnija pripravljala še na večjo obnovo, na misijon, na prvi misijon v mladi župniji, ki je bil od 4. do 12. marca. Vodili so ga: p. O t m a r V o s t n e r, p. M a r t i n P e r c i n p. dr. B e r n a r d i n S u š n i k.